

Gull i Alaska

Av Thor Sørli

Drømmen om gull og spenningen ved gullvasking var der tidlig, men det var først på slutten av 1970-tallet at den ble gjort virkelig i Tankavaara langt nord i Finland.

Senere fikk jeg prøvd lykken i San Andreas i Mother Lode-området i California, kjent fra gull-rushet i 1849, og i begge tilfeller med synlig gull i panna.

Da så muligheten til å besøke Alaska kom i 1997, var et av mine største ønsker å få oppleve gull, gullvasking og gullgraver-historikk. Min kone, Kari, var utvekslingsstudent med AFS der i 1977, og 20 år etter dro hele familien tilbake til Fairbanks, i det sentrale Alaska. Etter gullrushet i Yukon og Klondike i 1897 dro mange av de gullgraverne, som ikke hadde funnet lykken mot vest; mot Fairbanks, Anchorage og Nome. Jeg hadde visse håp og forventninger; kunne man få vaske gull selv utenom turiststedene? Litteratur ble gjennomgått og muligheter undersøkt, men lite var sikkert og avklart før vi dro.

Etter å ha blitt varmt tatt i mot av familien Gower, kunne jeg begynne å jakte på lokale tips og informasjon. Selv om vi hadde ganske god tid, skulle likevel det hele veies opp mot familiære utflukter og opplevelser.

Jeg begynte min leting i forretningen til Oxford Assaying and Refining Corp., der Ray Lester var ansvarlig. Hit kom nemlig området gullgraverne for å selge gullet sitt, så kanskje jeg kunne få tips og kontakter? Her fikk jeg den første viktige lærdommen om gull og gullet "adelsmenn"; de sier lite og er skeptiske til det meste. Ray ville nødig ut med navn og tips, bortsett fra alt som var beregnet på turister, og det var jo ikke det jeg var på utkikk etter. At Mick Manns i Paradise Valley tok imot interesserte og lot dem vaske på hans claim i ei uke for en viss

sum, og at de selv fikk beholde det gull de fant, var det nærmeste jeg kom, hvis man kan kalle 230 miles nordover i fly nært da. Jeg kjøpte litt gull og hadde flere hyggelige samtaler med Ray og det skulle likevel være her på kontoret det skulle skje; ved et av besøkene kom en av de lokale gullgraverne inn med ukas fangst. Ray veide opp gullet og ga dagens pris for det.

Prisen da jeg var i Alaska var 320 USD for 1 troy onse (oz) (31.1 gram), noe som tilsvarte litt over 70 kroner pr. gram. Med en så lav gullpris, var leteaktiviteten lav og det var få som drev skjerpene sine. Utviklingen videre finner du senere i artikkelen.

Jeg så min sjanse og fortalte min historie til denne unge gullgraveren, Kevin Bergman, da han var på vei ut døra. Gjett om jeg var fornøyd da han inviterte meg opp til gruva ved Ester Creek utenfor Fairbanks dagen etter. Det var en spent og ivrig fyr som dagen etter kjørte de 12 kilometerne til området rundt Ester, der gullgraverne har vasket etter gull siden tidlig på 1900-tallet

Grusen graves opp.

Etter en humpete kjøretur, der skilt med "Stop - no trespassing" og enda mer skremmende advarsler omkranset veien, forsto jeg enda tydeligere at lykkejegere og turister som meg, ikke var særlig velkomne.

Vel fremme, var Kevin og hans to brødre Mark og Dan godt i gang med dagens gjøremål. Grus fra det gamle elveleiet ble kjørt frem med en dumper og fylt opp i en enkel men effektiv rigg. Den besto av flere rister i bevegelse og massen ble tilført vann gjennom et sorteringsverk. Slik ble grusen gjort fuktig og de ulike ristene sørget for at alt som ikke var gull ble sendt vekk.

Nederst var det en tradisjonell sluse med kunstgress på bunnen og her ble dagens gull fanget opp. Slik arbeidet de dagen lang og når kvelden kom ble fangsten vasket frem. Nå var det ikke alltid man tok seg tid til å vaske fram fangsten fra kunstgressmatta hver kveld, men kanskje en gang i løpet av uka. En av de andre gullgraverne i området hadde gått på en skikkelig smell, da mattene hans en kveld var blitt stjålet og med dem, ukas gullfangst. Kanskje ikke så rart med alle disse advarselskiltene like vel.

Guttenes oldefar kom fra Sverige, og hver sommer arbeider de i farens gullgruver – fra Costa Rica i sør til Alaska i nord, når

Massene på vei gjennom sorteringsverket.

de da ikke er hjemme i Utah. Etter dette møtet med en skikkelig gull-forekomst, var det tid for familiens gullopplevelser og først på programmet sto Gold Dregde nr. 8. Dette historiske minnesmerket besøkes av mange mennesker hvert år, og det var imponerende å se denne kolossen som ble plassert midt i et rikt gullførende elveleie

Matta rengjøres.

Kevin med dagens fangst.

Fra Ester i gamle dager. Takk til The Alaska and Polar Regions Collections and Archives, Elmer E. Rasmuson Library, University of Alaska Fairbanks, for at vi fikk trykke bildet.

Kevin, Dan and Mark med et mammutbein fra gruva.

og der sto den og jobbet i årevis. Nå står de igjen som spøkelses etter den gamle gulldriften.

For barna var dette midt i blinken og de storkoste seg med å vaske ut gull fra de ferdigsaltede posene som ble delt ut. Er det noe amerikanerne er flinke til så er det å klare å lage et show ut av det meste, også her.

Gold Dredge no. 8.

Den andre store gullattraksjonen i Fairbanks – Eldorado mine – måtte også besøkes. Det var et barnevennlig sted der det hele startet med en togtur gjennom historien før vi kom fram til gruva.

Der fikk vi en demonstrasjon i hvordan gullvasking med vannrenne foregikk og de to erfarne gullgraverne Yukon Yonda og Dexter Clark gjorde dette på en informativ

Restene etter gullgraverbyen Gilmore Station.

Elisabeth og Håvard med the BIG nugget.

og spennende måte. Deretter var det igjen å skulle vaske en pose med gullsaltet sand før vi vente nesen hjem. For meg ble det bli litt mer. Jeg tok en rask prat med Dexter og spurte om jeg kunne få ta en liten tur innom og dagen etter bar det utover mot tettstedet Fox og den gamle gruvebyen Gillmore Station.

Her hadde Dexter og Lynette (som Yukon Yonda egentlig heter) bosatt seg etter mange år som gullgraver. I boken "On golden ground" forteller de om sine opplevelserike år sammen. Dexter fant sin første store nugget på 7 gram i 1979 i Harrison Creek. De to traff hverandre der da Lynette arbeidet som kokke for gullgraverne. Hun har også mange års erfaring med vaskepanna og har funnet flere store og flotte nuggets.

I tillegg til å snakke om gull og jakten på gull, kom de også fort inn på kampen for et uavhengig Alaska, og det var ikke så rart at jeg senere fant dem som to

Lynette og Dexter utenfor huset sitt.

frontskikkelser i Alaska Independence Party. Som avslutning på besøket hos to kjempehyggelige mennesker, tok Dexter med seg skinnposen med gull ut på tunet. Det var en imponerende samling av små og store nuggets og jeg knipset i vei.

Da jeg spurte om hvorfor de hadde samlet det slik, kom svaret: «Dette er for alderdommen, og vi stoler ikke på banken!»

Etter å ha gjort det meste av det som kunne gjøres innenfor gullvasking i Fairbanks, dro familien så videre og hadde en flott tid i Denali nasjonalpark med mange grizzly-bjørner, i Chena Hot Springs med elg vandrende rundt oss før vi satte kursen vestover. Vi skulle besøke venner i Anchorage, på hval- og isbresafari i Seward og på kveitefiske i Homer. Det var nok å gjøre, men laksefiske ble det ikke denne gang, så jeg må tilbake...

I Girdwood utenfor Anchorage kom vi til ei ny turistgullgruve – Crow Creek mine. For første gang kom vi til noe som ikke så

tydelig bar preg av å være ei turistfelle; enkle forhold, cola-bokser i bekken til 25 cent stk. og en rimelig pris for å prøve gullpanna. Familien storkoste seg og følte seg litt «hjemme» her. Gullforekomsten ble oppdaget i 1896, og i 1898 var driften i gang. En gang på 1950-tallet tok så nordmannen Arnie Erickson over og åpnet den som ei rekreasjonsgruve, der alle kunne prøve seg som gullvaskere.

I dag er det familien Toohey som driver bedriften. Den er åpen fra 1. mai til 1. oktober og i tillegg til å gi turistene de samme gullvaskeopplevelser som tidligere, arrangeres det flere events og de tar i

også imot gullgravere som bruker tyngre redskap som små dredger.

Alaska oser av gullgraverhistorie. Da jeg var der var gullprisene lave og lettevirkningen liten. Nå er situasjonen en helt annen; gullprisene er på topp og leteaktiviteten høyere enn på lenge. I tillegg har gullvasking nå også blitt reality-tv og vi kan jo følge mer eller mindre iscenesatt gulljakt både fra Nome og Beringshavet og fra ulike deler av Alaska. Gull har alltid fasinert mange mennesker, og mange har gått døden i møte på jakten etter dette metallet.

Takk til The Alaska and Polar Regions Collections and Archives, Elmer E. Rasmuson Library, University of Alaska Fairbanks, for at vi fikk trykke bildet.

Gullvasking i vakre omgivelser i Girdwood.

I Alaska i dag blir dagens aktiviteter omtalt som det andre gullrushet og en ny generasjon gullgravere fortsetter jakten! Man kan jo saktens si at jeg var ganske naiv, da jeg første gang reiste bort og trodde det skulle være enkelt å få vaske gull. Virkeligheten var en helt annen, og gullførende elever, bekker og grusområder, er selvsagt big business. Men hvilke muligheter er det for en besøkende å lete etter gull i Alaska i dag?

Siden år 2000 har gullprisene bare steget og steget frem til den første nedgang i 2013. I toppåret 2011 var rekorden på 1 onse gull hele 1921 dollar (376 kr pr. gram). Det er kanskje ikke så rart at oppkjøp av brukt gull er blitt mer og mer vanlig også i Norge. Når dette skrives ligger prisen på 1 oz. gull på 1214 USD.

De er der, så absolutt, og flere er i dag knyttet til bruk av metalldetektorer. I de senere år har man kunnet lete etter de virkelig store nuggets i området nær McGrath, der lokaliteter som Ganes Greek og Moore Creek har vært åpen for turister mot betaling. Man må selv ordne med flytransport (fra Anchorage) inn og betaler så for kost, losji og selve gulljakten.

Vil du heller vaske gull, så har Chicken Gold Camp fine tilbud med overnatting. 6 timers kjøring fra Fairbanks på veien mot Dawson City, finner du stedet. I det hele tatt er det i området Fourtymile og langs Taylor Highway (på vei til Dawson), midt i «Jack London land», du finner de fleste og beste mulighetene for å hobbyvaske etter gull.

Jeg avslutter med første vers av diktet «The spell of Yukon» av Robert W. Service, for selv om gullgraving kan bli en besettelse og en sykdom, er det i alle fall noen som finner ut at livet har langt flere verdier.

The spell of Yukon.

I wanted the gold and I sought it;
I scabbled and mucked like a slave.
Was it famine or scurvy – I fought it;
I hurled my youth into a grave.
I wanted the gold and I got it –
Came out with a fortune last fall, –
Yet somehow life's not what I thought it,
And somehow the gold isn't all.

Noen interessante nettsteder:

www.chickengold.com
www.crowcreekmine.com
www.moorecreekcamp.com
www.myalaskan.com
www.alaskagold.com
www.golddredge8.com